

III. ПРОБЛЕМИ СУДОУСТРОЮ, ПРОКУРАТУРИ ТА АДВОКАТУРИ

Бисага Ю. М.,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри конституційного права
та порівняльного правознавства
Ужгородського національного університету
ORCID ID: 0000-0002-8797-5665

Заборовський В. В.,
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри цивільного права та процесу
Ужгородського національного університету
ORCID ID: 0000-0002-5845-7535

Манзюк В. В.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри господарського права
Ужгородського національного університету
ORCID ID: 0000-0003-2133-1573

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2019.4/104-114>

УДК 347.965.6

ІНФОРМАЦІЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА

Анотація. У статті досліджуються теоретико-прикладні питання, що пов'язані як з реалізацією адвокатом своїх професійних прав, які спрямовані на формування належної та допустимої бази доказової інформації, так і щодо необхідності використання сучасних інформаційних технологій в адвокатській діяльності.

Метою статті є дослідження природи взаємодії інформації і інформаційних технологій та професійної діяльності адвоката, зокрема, через призму використання в адвокатській діяльності новітніх інформаційних технологій.

У процесі розкриття предмета дослідження як для досягнення мети роботи, так і забезпечення наукової об'єктивності, повноти, достовірності та переконливості отриманих результатів авторами було застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, що є характерними для правової науки. Зокрема, за допомогою системно-структурного методу було сформовано загальну структуру наукового дослідження, що забезпечило найповніше розкриття та вирішення поставлених перед авторами завдань. Діалектичний метод пізнання правової дійсності дав змогу проаналізувати різні види інформаційних технологій, які застосовуються в професійній діяльності адвоката. Загальнонаукові методи аналізу та синтезу були широко використані в науковій статті. Метод системного аналізу, який є одним із основних методів цього дослідження, дозволив досягти виконання поставлених перед авторами мети та завдань, а метод синтезу застосовувався при конструюванні авторських висновків та інших теоретичних положень.

Доводиться, що багатоаспектність професійної діяльності адвоката, а саме захист, представництво та надання інших видів правової допомоги, зумовлює і використання ним різного роду інформаційних технологій у сфері повсякденній професійній діяльності.

На основі проведеного дослідження робиться висновок, згідно з яким інформація та інформаційні технології є важливою складовою професійної діяльності адвоката, ефективність якої значною мірою залежить від рівня інформаційного забезпечення останнього та вміння його застосовувати. Розкриваються загальні риси найпоширеніших видів інформаційних технологій, які використовуються в адвокатській діяльності, а саме: довідково-правових систем, інформаційних (автоматизованих) систем, єдиних та державних реєстрів, мережі Інтернет, технічних пристроїв та програм тощо.

Ключові слова: адвокат, професійна правнича допомога, інформаційні технології, довідково-правові системи, інформаційні (автоматизовані) системи, єдині та державні реєстри.

Постановка проблеми. Діяльність адвоката спрямована на надання професійної правничої допомоги своєму клієнту, що проявляється насамперед у здійсненні захисту та представництва його інтересів в суді. Але надання такої допомоги на професійному рівні є неможливим без володіння адвокатом, з одного боку, особливим правовим статусом (вихідними структурними елементами якого є права, обов'язки, гарантії та відповідальність), а з іншого – належним та допустимим комплексом доказової інформації. Це зумовлено тим, що значна частина адвокатської діяльності безпосередньо пов'язана з отриманням, обробкою, зберіганням та передачею інформації як правового, так і неправового характеру. Актуальність теми дослідження полягає в тому, що, по-перше, глобалізація та інформатизація суспільства не обійшли стороною й адвокатську діяльність, яка за своєю природою нерозривно пов'язана із використанням різного роду інформації, та, по-друге, багатогранність видів адвокатської діяльності обумовлює необхідність застосування адвокатом у своїй діяльно-

мовлено тим, що значна частина адвокатської діяльності безпосередньо пов'язана з отриманням, обробкою, зберіганням та передачею інформації як правового, так і неправового характеру. Актуальність теми дослідження полягає в тому, що, по-перше, глобалізація та інформатизація суспільства не обійшли стороною й адвокатську діяльність, яка за своєю природою нерозривно пов'язана із використанням різного роду інформації, та, по-друге, багатогранність видів адвокатської діяльності обумовлює необхідність застосування адвокатом у своїй діяльно-

сті і різноманітних видів інформаційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування адвокатом комплексу доказової інформації, а також застосування ним у своїй професійній діяльності інформаційних технологій була предметом досліджень багатьох науковців. Серед учених, які досліджували окремі аспекти цієї проблеми, доцільно виокремити праці А.М. Бірюкової, О.О. Воронова, П.П. Гусятнікова, П.П. Гусятнікової, В.О. Камишина, С.Г. Караханяна, А.О. Ларінкова, К.Д. Марічану, І.Л. Трунова, Л.К. Трунової, Д.П. Фіолевського, С.А. Шейфера та інших. Разом із тим і сьогодні залишається достатня кількість дискусійних питань у цій сфері.

Метою статті є дослідження природи взаємодії інформації і інформаційних технологій та професійної діяльності адвоката, зокрема, через призму використання в адвокатській діяльності новітніх інформаційних технологій. Основні завдання автори ставлять перед собою такі: проаналізувати законодавче закріплення прав адвоката, які пов'язані з формування належного та допустимого комплексу доказової інформації та проблем їх практичної реалізації; розкрити теоретичні підходи науковців, які пов'язані із необхідністю використання інформаційних технологій в адвокатській діяльності; дослідити загальні риси окремих видів інформаційних технологій, що використовує адвокат у своїй професійній діяльності.

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. Ст. 59 Конституції України¹ вказує, що кожен має право на професійну правничу допомогу. Щодо сутності самого терміна «про-

фесійна правнича допомога», то проведене дослідження співвідношення понять «правова допомога», «юридична допомога» та «правнича допомога»² вказує на можливість використання кожного з вказаних понять для характеристики діяльності адвоката, але обов'язково у поєднанні із терміном «професійна». Це зумовлено насамперед тим, що держава, яка позиціонує себе як правова, повинна не тільки гарантувати кожній особі право на отримання правової (правничої) допомоги, але й повинна забезпечувати належні умови його реалізації (як за допомогою закріплення суттєвих кваліфікаційних та інших вимог до кандидатів на здобуття статусу адвоката, так і шляхом закріплення особливого статусу адвоката, реалізація якого здійснюється на засадах професійності та незалежності).

Тому позитивною є позиція українського законодавця, яким було внесено зміни до Конституції України (щодо правосуддя)³, а саме: було доповнено ст. 131–2, в якій зазначається, що для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура, і закріплено положення, згідно з яким винятково адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення (фактично встановлюється монополія адвокатури на захист від кримінального обвинувачення та представництво іншої особи в суді). Все це дає змогу стверджувати, що надання правової допомоги повинно асоціюватися саме з професійною діяльністю адвоката, тобто особою, яка на професійній основі здійснює таку діяльність. Подібна позиція відтворена й у Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»⁴, в п. 2 ч. 1 ст. 1 якого зазна-

¹ Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>> дата звернення 01.12.2019.

² В Заборовський, 'Професійна діяльність адвоката – це правова, юридична чи професійна правнича допомога?' (2016) 38 Т. 2 *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право* 144.

³ Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 2 червня 2016 року № 1404-VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19>> дата звернення 01.12.2019.

⁴ Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>> дата звернення 01.12.2019.

часться, що адвокатська діяльність – незалежна професійна діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту.

У той же час можливість здійснення адвокатської діяльності на професійній основі, зокрема, залежить від комплексу, по-перше, структурних елементів категорії «правовий статус адвоката», а саме його прав¹; обов'язків²; гарантій³; відповідальності⁴. По-друге, інформації, якою він оперує для формування належної та допустимої доказової бази. Взаємодія з такою інформацією, тобто її зберігання, обробка, отримання та передача, як слушно зазначають П.П. Гусятніков та П.П. Гусятнікова, є невід'ємною частиною професійної діяльності адвоката і забирає значну частку його робочого часу⁵. Це пов'язано з тим, що відсутність в адвоката належної доказової бази фактично унеможлиблює здійснен-

ня його діяльності на засадах професійності та незалежності.

Проте найбільшою проблемою у цьому сенсі є відсутність належним чином закріпленого процесуального порядку збирання доказів, зокрема адвокатом-захисником у кримінальному судочинстві, виходячи з того, що поняття «збирання доказів» включає «не тільки і не стільки безпосереднє відшукання інформації, а насамперед надання виявленим відомостям конкретної процесуальної форми»⁶, а доказ набуває властивість такого тільки після його процесуального закріплення і оформлення в установленому законом порядку⁷. Фактично надавши захиснику право збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази (п. 8 ч. 3 ст. 42 та ч. 4 ст. 46 КПК України⁸), а також закріпивши у ст. 93 Кодексу способи збирання доказів, український законодавець належним чином не врегульовує механізм процесуально-

¹ В Заборовський, 'Право адвоката на опитування осіб за їх згодою в якості одного з основних професійних прав адвоката' (2016) 3 *Порівняльно-аналітичне право* 214–217 <http://pap.in.ua/3_2016/62.pdf> дата звернення 01.12.2019.; В Заборовський, Ю Бисага, 'Право адвоката одержувати письмові висновки фахівців, експертів з питань, що потребують спеціальних знань в якості одного з основних його професійних прав' (2017) 2 *Порівняльно-аналітичне право* 237–240 <http://pap.in.ua/2_2017/66.pdf> дата звернення 01.12.2019.; В Заборовський, А Стойка, 'Право на адвокатський запит як один із основних елементів забезпечення належної реалізації конституційного права особи на професійну правничу допомогу' *Конституційно-правове будівництво на зламі епох: пошуки оптимальних моделей: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (Ужгородський національний університет, 2019) 160–164.

² В Заборовський, М Бисага, 'Професійні обов'язки як необхідний елемент структури правового статусу адвоката' (2017) 45 Т. 2 *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право* 144–151.; В Заборовський, С Булеца, Я Ленгер, 'Заборони в професійній діяльності адвоката' (2018) 51 Т. 2 *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право* 143–147.

³ В Заборовський, С Булеца, М Манзюк, 'Індемнітет адвоката як одна з основних гарантій адвокатської діяльності' (2016) 4 *Порівняльно-аналітичне право* 287–291 <http://pap.in.ua/4_2016/86.pdf> дата звернення 01.12.2019.; В Заборовський, 'Деякі практичні проблеми реалізації гарантій адвокатської діяльності в контексті проведення обшуку відносно адвоката' (2018) 50 Т. 2 *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право* 152–156.

⁴ В Заборовський, 'Окремі аспекти процедури притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності' (2014) 5 *Порівняльно-аналітичне право*. 408–410 <http://pap.in.ua/5_2014/123.pdf> дата звернення 01.12.2019.; В Заборовський, 'Дисциплінарний проступок як підстава дисциплінарної відповідальності' (2015) 31 Т. 3 *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право* 115–118.

⁵ П Гусятніков, П Гусятнікова, 'Информационная безопасность деятельности адвоката и адвокатская тайна' (2016) 2 *Евразийская адвокатура* 158.

⁶ В Камышин, 'Защитник как субъект собирания доказательств: желаемое и действительное' (2005) 3 *Вестник Оренбургского государственного университета. Ч. 1. Уголовный процесс* 61.

⁷ А Бестаев, 'Способы собирания доказательств в уголовном процессе России' (автореф. дис. ... канд. юрид. наук, Ростов-на-Дону 2007) 19; Ф Васильев, 'Теория доказательств в Российском административном процессе в системе научного знания' (2005) 3 *Вестник Чувашского университета. Гуманитарные науки*. 245.; А Ларинков, 'К вопросу о полномочиях защитника по собиранию доказательств в уголовном судопроизводстве' (2011) 1 *Криминалистика* 47.

⁸ Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>> дата звернення 01.12.2019.

го їх оформлення. На жаль, не вирішує це питання й Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», у п. 7 ч. 1 ст. 20 якого, зокрема, зазначається професійне право адвоката збирати відомості про факти, що можуть бути використані як докази. Таке положення Закону, на думку Д. П. Фіолевського, передусім вказує на діяльність сторони захисту, яка є «процесуальною за змістом, але, на жаль, не за формою. Надання адвокату прав «збирати відомості» не «опроцесуалено» Законом»¹. Ураховуючи те, що «допустимими є докази, отримані уповноваженим суб'єктом, з належного джерела, законним способом і зодягнені у відповідну процесуальну форму»², то відсутність належного механізму процесуального оформлення доказів С. А. Шейфер слушно розглядає як умову, відповідно до якої доказову діяльність захисника «не можна трактувати як збирання доказів, перш за все тому, що в ній відсутня визначальна ознака цього елементу доказування – перетворення отриманої інформації і надання їй належної процесуальної форми, тобто формування доказів»³.

Проведене нами дослідження⁴ дає змогу дійти висновку, що український законодавець визначає адвоката-захисника як суб'єкта збирання доказів, декларуючи при цьому його право самостійно збирати будь-які докази способами, які не тільки прямо передбачені законом, але й іншими шляхами, що таким законом не заборонені. Але відсутність, зокрема належним чином урегульованого механізму процесуального оформлення

доказів у багатьох випадках фактично перетворює право на збирання та подання доказів, насамперед адвоката-захисника на стадії досудового розслідування, на фікцію, а принцип змагальності стає лише декларацією.

Незважаючи на наявні процесуальні проблеми щодо збирання і подання адвокатом доказів, не піддається сумніву той факт, що адвокатську діяльність, як і багато інших видів юридичної діяльності, не обійшла стороною інформатизація⁵, а тому не можна уявити професійну діяльність сучасного адвоката без належного використання інформаційних технологій.

Глобалізація, яка супроводжується швидким розвитком інформаційних технологій, інтенсивним і необмеженим інформаційним обміном, постійно вимагає від адвоката, як зазначає А. М. Бірюкова, «йти в ногу з часом»⁶. Професійна діяльність адвоката, що проявляється й із позиції споживання інформації та використання інформаційних технологій, за її твердженням, включає в себе наявність навичок роботи з електронними пошуковими системами та базами, в тому числі системою електронного судочинства, позиціонування себе в інформаційному просторі через соціальні мережі, віртуалізацію надання правової допомоги та багато іншого⁷. У професійній діяльності адвокат використовує різноманітні досягнення комп'ютерних технологій, починаючи від простих програм і пристроїв, закінчуючи складними логічними програмами і технологіями, оскільки в еру комп'ютерних технологій

¹ Д Фіолевський, *Адвокатура: підручник* (Алерта 2014) 124.

² И Трунов, Л Трунова, 'Закрепление доказательств, собранных адвокатом' (2002) 3 *Адвокатская практика* 22.

³ С Шейфер, *Доказательства и доказывание по уголовным делам: проблемы теории и правового регулирования* (Норма 2010) 149.

⁴ В Заборовський, *Правовий статус адвоката в умовах становлення незалежної адвокатури України: монографія* (Видавничий дім «Гельветика» 2017) 350–356.

⁵ А Ситников, 'Использование информационных технологий в деятельности адвоката' (2012) 3 *Молодые ученые* 137.

⁶ А Бірюкова, 'Правовий статус адвоката і адвокатури: вітчизняна модель у контексті процесів глобалізації' (дис докт юрид наук, Київ 2019) 322.

⁷ А Бірюкова, 'Правовий статус адвоката і адвокатури: вітчизняна модель у контексті процесів глобалізації' (дис докт юрид наук, Київ 2019) 39.

величезні потоки соціально-правової інформації постійно вимагають від адвоката володіння сучасними інформаційними технологіями¹.

У той же час інформаційні технології є не тільки відповідними засобами адвокатської діяльності, але, як відмічає О. О. Воронов, «інформаційні ресурси», «інформаційні системи», «інформаційні технології», «комп'ютерні мережі» є об'єктами суспільних відносин², а отже права та обов'язки щодо них, а також відповідальність за їх неналежне використання може також становити предмет професійної діяльності адвоката.

У своїй професійній діяльності адвокат має справу із отриманням, обробкою, зберіганням та передачею інформації різного роду. Умовно таку інформацію можна розділити на інформацію правового та неправового характеру. Щодо інформації правового характеру, то, як слушно зазначає С. Г. Караханян, використання адвокатом усіх наявних в його розпорядженні баз даних правової інформації, що містять актуальні відомості про масиви законодавства в сфері його діяльності, можливість використовувати дані різних державних реєстрів, формування професійно грамотних запитів до органів влади тощо – запорука успіху адвокатської діяльності³. У той же час адвокатська діяльність неможлива без використання адвокатом також інформації неправового характеру, а саме інформації, яку він отримує від клієнтів, свідків та інших учасників відповідного процесу. Важливу роль у професійній діяльності адвоката відіграють різноманітні аналітичні матеріали, статистичні дані, знання різних науково-технічних характеристик проведен-

ня експертизи, а також інша інформація в сферах будь-якої суспільної діяльності, яка є предметом адвокатської діяльності в певній фактичній ситуації. Така велика кількість інформації (як правового, так і неправового характеру), яку повинен використовувати адвокат у своїй професійній діяльності, свідчить про нагальну потребу у застосуванні інформаційних технологій.

Сьогодні лавинні потоки соціально-правової інформації, з якою стикається юрист, як зазначає О. О. Воронов, наполегливо вимагають від нього володіння сучасними інформаційними технологіями – довідковими правовими системами, юридичними експертними системами, сучасними програмними і технічними засобами захисту інформації, електронного цифрового підпису, інформаційними технологіями, що лежать в основі функціонування сучасних комп'ютерних мереж і глобальної мережі Інтернет, тощо⁴. Впровадження інформаційних технологій у професійну діяльність адвоката спрямоване на прискорення та покращення ефективності такої його діяльності, оскільки дозволяє як значно зменшити час, який необхідний для формування фактичної сторони конкретної правової ситуації та вироблення правової позиції по справі, так і покращити якість діяльності адвоката та підвищити можливість прийняття рішення по справі, на яке розраховує його клієнт.

Багатоаспектність професійної діяльності адвоката, а саме захист, представництво та надання інших видів правової допомоги, зумовлює і використання ним різного роду інформаційних технологій. Так, серед найбільш поширеніших видів

¹ К Марічану, 'Адвокатська діяльність і інформаційні технології' Доклади V інтернет конференції кафедри інформаційних технологій НУ «ОЮА» (ОНЮА 2017) 160–164 <<http://conf.inf.od.ua/doklady-konferentsii/125-marichanu>> дата звернення 01.12.2019.

² А Воронов, 'Адвокатская кибернетика: понятие и анализ' (2013) 2 *Моделирование, оптимизация и информационные технологии* <https://moit.vivt.ru/wp-content/uploads/2013/11/voronov_2_13_2.pdf> дата звернення 01.12.2019.

³ С Караханян, 'Формирование и совершенствование информационного компонента адвокатской деятельности' (автореф дис докт юрид наук, Москва 2012) 4.

⁴ А Воронов, 'Адвокатская кибернетика: подходы и анализ' (2013) 5 *Евразийская адвокатура* 102.

інформаційних технологій, що застосовуються в адвокатській діяльності, є:

І. Довідково-правові системи (інформаційно-правові системи, правові інформаційно-пошукові системи). Слід відмітити, що першою в Європі довідково-правовою системою для комп'ютерного пошуку правової інформації стала бельгійська система CREDOC, яка запрацювала в 1967 році. Система була створена спільними зусиллями університетів Бельгії і Бельгійського союзу адвокатів і нотаріусів. Значний розвиток інформаційних технологій з того часу сприяв і суттєвому вдосконаленню функціонування довідково-правових систем. Найбільш поширеними інформаційно-правовими (довідково-правовими, правовими інформаційно-пошуковими) системами, які застосовують адвокати у своїй професійній діяльності, зокрема є: інформаційно-правова система «ЛІГА: ЗАКОН» (<https://ligazakon.net>); професійна-правова система «МЕГА-НАУ» (<http://www.nau.kiev.ua/>); система правової підтримки «ІНФОДИСК»; довідково-правові системи «Дінай» (<http://dinai.com/>); інформаційно-правова система «Прецедент2» (<https://precedent.ua>); аналітично-правова система для адвокатів та юристів «ZakonOnline» (<https://zakononline.com.ua/>); юридична інформаційно-пошукова система «Законодавство» (<http://zakonodavstvo.biz.ua/>) та багато інших. Широкого застосування в адвокатській діяльності набула й база даних «Законодавство України» (<https://zakon4.rada.gov.ua/laws>), яка розміщена на офіційному веб-сайті Верховної Ради України. Використовують довідкові правові системи й адвокати зарубіжних країн. Так, у США це WRU, LEXIS, WESTLAW, JURIS, FLITE; у Великобританії – INFOLEX, PRESTEL, POLIS, LEXIS; в Італії – ITALGUIRE, ENLEX; у Бельгії – CREDOC тощо¹.

ІІ. Інформаційні (автоматизовані) системи (інформаційно-телекомунікаційні системи). В процесуальній діяльності, здійснюючи захист чи представництво інтересів свого клієнта, адвокат має справу з автоматизованою системою документообігу суду (з початком функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи адвокати в обов'язковому порядку повинні будуть зареєструвати офіційні електронні адреси в ній), а також використовує функції автоматизованої системи виконавчого провадження (<https://asvpweb.minjust.gov.ua/#/search-debtors>) та комплексної інформаційно-аналітичної системи (КІАС) для забезпечення організації надання безоплатної правової допомоги².

ІІІ. Єдині та державні реєстри. Держателем єдиних та державних реєстрів насамперед є Міністерство юстиції України. В свою чергу, адміністратором єдиних та державних реєстрів інформаційної мережі Міністерства юстиції України є Державне підприємство «Національні інформаційні системи» (<https://nais.gov.ua/>), на офіційному сайті якого надаються як відкриті дані з реєстрів (наприклад, Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань), так і для отримання даних, з яких потрібно пройти певну автентифікацію (за допомогою, наприклад, використання електронного цифрового підпису, отримання доступу уповноважених осіб), зокрема: Державний реєстр речових прав на нерухоме майно; Державний реєстр обтяжень рухомого майна; Державний реєстр актів цивільного стану громадян тощо. Отримати вказані дані можна й через Кабінет електронних сервісів (<https://kap.minjust.gov.ua>).

В адвокатській діяльності застосовуються дані з Єдиного державного реєстру судових рішень, інформаційні дані

¹ П Кузнецов (ред), *Информационные технологии в юридической деятельности: учебник* (Москва, Издательство Юрайт 2019) 246.

² Про затвердження Порядку надання безоплатної правової допомоги працівниками місцевих центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги: наказ Координаційного центру з надання правової допомоги Міністерства юстиції України від 28 січня 2019 року № 2. <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002419-19>> дата звернення 01.12.2019.

Міністерства внутрішніх справ України та Державної податкової служби України, а також багатьох інших. Для належного формування фактичної сторони обставин справи важливе значення відіграють й інші відкриті дані, перелік яких затверджується Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних»¹.

IV. *Мережа Інтернет (веб-сайти, веб-сторінки тощо)*. Значну роль у професійній діяльності адвоката відіграє інформація правового і неправового характеру, яку він отримує з різного роду веб-сайтів, веб-сторінок тощо. Чільне місце серед них посідають офіційні веб-сайти органів влади (Верховної Ради України – <https://rada.gov.ua>, Кабінету Міністрів України – <https://www.kmu.gov.ua/ua>, Міністерства юстиції України – <https://minjust.gov.ua/>, судової влади України – <https://court.gov.ua> тощо).

V. *Технічні пристрої та програми*. Така складова інформаційних технологій, як технічні пристрої та програми, відіграють одну з найважливіших ролей у професійній діяльності адвоката. Вони слугують одним із основних засобів: спілкування адвоката (в тому числі з його клієнтами); отримання, обробки, зберігання, передавання та дослідження доказової інформації; аналізу величезного масиву інформації насамперед правового характеру; ведення діловодства (формування адвокатського досьє); забезпечення матеріально-технічного аспекту його професійної діяльності тощо.

Слід урахувати те, що це далеко не всі види інформаційних технологій

та способи їх використання, які застосовуються в адвокатській діяльності. Крім цього, нами розкриті лише загальні риси найбільш поширених видів інформаційних технологій, які використовуються в професійній діяльності адвоката, що і зумовлює необхідність у здійсненні комплексного дослідження їх сутності. Також слід зазначити, що у всіх випадках надання правової допомоги клієнту діяльність адвоката пов'язана з отриманням, обробкою, зберіганням та передачею інформації як правового, так і неправового характеру, значна частка якої є конфіденційною та становить предмет адвокатської таємниці. А це зумовлює необхідність розкриття правової природи процедури забезпечення належного рівня інформаційної безпеки всієї адвокатської діяльності, що, як і в попередньому випадку, буде здійснено нами в подальшому.

Висновки. Можливість здійснення адвокатської діяльності на професійній основі насамперед залежить від комплексу як структурних елементів категорії «правовий статус адвоката» (прав, обов'язків, гарантій та відповідальності), так і інформації, якою він оперує для формування належної та допустимої доказової бази. На сьогодні інформація та інформаційні технології є важливою частиною професійної діяльності адвоката, ефективність якої значною мірою залежить від рівня інформаційного забезпечення останнього та вміння його застосування (шляхом належного використання довідково-правових систем, інформаційних (автоматизованих) систем, єдиних та державних реєстрів, мережі Інтернет, технічних пристроїв та програм тощо).

REFERENCES

LIST OF LEGAL DOCUMENTS

LEGISLATION

1. Konstituciya Ukrainy; Zakon Ukrainy [Constitution of Ukraine: Law of Ukraine] vid 28.06.1996 № 254k/96-VR <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>> data zvernennya 01.12.2019 [in Ukrainian].

¹ Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 р. № 835 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF>> дата звернення 01.12.2019.

2. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy [Criminal Procedural Code of Ukraine: Law of Ukraine] vid 13.04.2012 № 4651–17 <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651–17>> data zverennia 01.12.2019 [in Ukrainian].
3. Pro advokaturu ta advokats'ku diyal'nist: Zakon Ukrainy [About the Bar and Advocacy: Law of Ukraine] vid 5.07.2012 № 5076–VI <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076–17>> data zverennia 01.12.2019 [in Ukrainian].
4. Pro vnesennya zmin do Konstytutsiyi Ukrainy: Zakon Ukrainy (shhodo pravosudnya) [Amendments to the Constitution of Ukraine: Law of Ukraine (including Justice)] vid 2.06.2016 № 1404–VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401–19>> data zverennia 01.12.2019 [in Ukrainian].
5. Pro zatverdzhennya Poryadku nadannya bezoplatnoi pravovoyi dopomogy' pracivny'kamy' miscevy'x centriv z nadannya bezoplatnoi vtory'nnoyi pravovoyi dopomogy [On approval of the Procedure for providing free legal aid by employees of local centers for the provision of free secondary legal aid] nakaz Koordynatsijnogo centru z nadannya pravovoyi dopomogy' Ministerstva yusty'ciyi Ukrainy' vid 28.01.2019 № 2 <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002419–19>> data zverennia 01.12.2019 [in Ukrainian].
6. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro nabory danyx, yaki pidlyagayut' opry'lyudnennyu u formi vidkry'ty'x dany'x [On approval of the Provisions on data sets to be disclosed in the form of open data] Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy' vid 21.10.2015 № 835 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835–2015-%D0%BF>> data zverennia 01.12.2019 [in Ukrainian].

BIBLIOGRAPHY

AUTHORED BOOKS

7. Fiolevs'kyj D, *Advokatura: pidruchny'k* [Lawyer: a textbook] (KiYiv 2014) 624 [in Ukrainian].
8. Kuznecov P (red), *Informacionnye tehnologii v yuridicheskoy deyatel'nosti: uchebnik* [Information technology in legal activity: a textbook] (Moskva 2019) 325 [in Russian].
9. Shejfer S, *Dokazatel'stva i dokazyvanie po ugolovnym delam: problemy teorii i pravovogo regulirovaniya* [Evidence and evidence in criminal matters: problems of theory and legal regulation] (Moskva 2010) 240 [in Russian].
10. Zaborovs'kyj V, *Pravovyj status advokata v umovax stanovlennya nezalezhnoyi advokatury' Ukrainy': monografiya* [Legal status of a lawyer in the conditions of becoming an independent bar of Ukraine: monograph.] (Uzhgorod 2017) 900 [in Ukrainian].

ARTICLES

11. Gusyatnikov P, Gusyatnikova P, 'Informacionnaya bezopasnost deyatel'nosti advokata i advokatskaya tajna' [Information security of the activities of a lawyer and lawyer secrecy] (2016) 2 Evrazijskaya advokatura 158–162 [in Russian].
12. Kamyshin V, 'Zashitnik kak subekt sobiraniya dokazatel'stv: zhelaemoe i dejstvitel'noe' [Advocate as a subject of collecting evidence: desired and real] (2005) 2 Vestnik Orenburgskogo gosudarstvennogo universiteta. Ch. 1. Ugolovnyj process 61–64 [in Russian].
13. Larinkov A, 'K voprosu o polnomochiyah zashitnika po sobiraniyu dokazatel'stv v ugolovnom sudoproizvodstve' [On the issue of the powers of a defense lawyer to collect evidence in criminal proceedings] (2011) 1 Kriminalist 47–51 [in Russian].
14. Sitnikov A, 'Ispolzovanie informacionnyh tehnologij v deyatel'nosti advokata' [The use of information technology in the activities of a lawyer] (2012) 3 Molodye uchenye 137–139 [in Russian].
15. Trunov I, Trunova L K, 'Zakreplenie dokazatel'stv, sobrannyh advokatom' [Securing evidence collected by a lawyer] (2002) 3 Advokatskaya praktika 21–23 [in Russian].
16. Voronov A, 'Advokatskaya kibernetika: podhody i analiz' [Lawyer cybernetics: approaches and analysis] (2013) 5 Evrazijskaya advokatura 101–107 [in Russian].
17. Voronov A, 'Advokatskaya kibernetika: ponyatie i analiz' [Lawyer cybernetics: concept and analysis] (2013) 2 Modelirovanie, optimizaciya i informacionnye tehnologii <https://moit.vivt.ru/wp-content/uploads/2013/11/voronov_2_13_2.pdf> data zvernennya 01.12.2019 [in Russian].
18. Zaborovs'kyj V, 'Okremi aspekty' procedury' pry'tyagnennya advokata do dy'scy'plinarnoyi vidpovidal'nosti' [Some aspects of the procedure for bringing a lawyer to disciplinary action] (2014) 5 Porivnyal'no-anality'chne pravo 408–410 <http://pap.in.ua/5_2014/123.pdf> data zvernennya 01.12.2019 [in Ukrainian].
19. Zaborovs'kyj V, 'Deyaki prakty'chni problemy' realizaciyi garantij advokats'koyi diyal'nosti v konteksti provedennya obshuku vidnosno advokata' [Some Practical Issues of Implementing Advocacy Guarantees in the Context of Searching for a Lawyer] (2018) 50 T. 2 Naukovy'j visny'k Uzhgorods'kogo nacional'nogo universytetu. Seriya: Pravo 152–156 [in Ukrainian].

20. Zaborovs'kyj V, 'Dy'scy'plinary'j prostupok yak pidstava dy'scy'plinary'j vidpovidal'nosti' [Disciplinary misconduct as a basis for disciplinary responsibility] (2018) 31 T. 3 Naukovy'j visny'k Uzhgorods'kogo nacional'nogo universy'tetu. Seriya: Pravo 115–118 [in Ukrainian].

21. Zaborovs'kyj V, 'Pravo advokata na opy'tuvannya osib za yix zgodoyu v yakosti odnogo z osnovny'x profesijny'x prav advokata' [The right of a lawyer to interview persons with their consent as one of the fundamental professional rights of a lawyer] (2016) 3 Porivnyal'no-anality'chne pravo 213–217 <http://pap.in.ua/3_2016/62.pdf> data zvernennya 01.12.2019 [in Ukrainian].

22. Zaborovs'kyj V, 'Profesijna diyal'nist' advokata – ce pravova, yury'dy'chna chy' profesijna pravny'cha dopomoga?' [Profesijna diyal'nist' advokata – ce pravova, yury'dy'chna chy' profesijna pravny'cha dopomoga?] (2016) 38 T. 2 Naukovy'j visny'k Uzhgorods'kogo nacional'nogo universy'tetu. Seriya Pravo 140–145 [in Ukrainian].

23. Zaborovs'kyj V, Bulecza S, Lenger Ya, 'Zaborony' v profesijnij diyal'nosti advokata' [Prohibitions in the professional activity of a lawyer] (2018) 51 T. 2 Naukovy'j visny'k Uzhgorods'kogo nacional'nogo universy'tetu. Seriya: Pravo 143–147 [in Ukrainian].

24. Zaborovs'kyj V, Bulecza S, Manzyuk V, 'Indemnitet advokata yak odna z osnovny'x garantij advokats'koyi diyal'nosti' [Lawyer's advocacy as one of the main safeguards for advocacy] (2016) 4 Porivnyal'no-anality'chne pravo 287–291 <http://pap.in.ua/4_2016/86.pdf> data zvernennya 01.12.2019 [in Ukrainian].

25. Zaborovs'kyj V, By'saga Yu, 'Pravo advokata oderzhuvaty' py's'movi vy'snovky' faxivciv, ekspertiv z py'tan', shho potrebuyut' special'ny'x znan' v yakosti odnogo z osnovny'x jogo profesijny'x prav' [The right of a lawyer to obtain the written conclusions of specialists, experts on issues requiring special knowledge as one of his basic professional rights] (2017) 2 Porivnyal'no-anality'chne pravo 237–240 <http://pap.in.ua/2_2017/66.pdf> data zvernennya 01.12.2019 [in Ukrainian].

26. Zaborovs'kyj V, By'saga Yu, 'Profesijni обов'язky' yak neobxidny'j element struktury' pravovogo statusu advokata' [Professional duties as a necessary element of the legal status structure of a lawyer] (2017) 45 T. 2 Naukovy'j visny'k Uzhgorods'kogo nacional'nogo universy'tetu. Seriya: Pravo 144–151 [in Ukrainian].

27. The dissertation author's abstract

28. Biryukova A, Pravovy'j status advokata i advokatury': vitchy'znyana model' u konteksti procesiv globalizaciyi [The legal status of a lawyer and a bar: the model is in context with the processes of globalization] (dis dokt yurid nauk Kyiv 2019) 496 [in Ukrainian].

29. Karahanyan S, Formirovanie i sovershenstvovanie informacionnogo komponenta advokatskoj deyatel'nosti [Formation and improvement of the information component of advocacy] (avtoref dis dokt yurid nauk, Moskva 2012) 46 [in Russian].

CONFERENCE PAPERS

30. Marichanu K D, 'Advokats'ka diyal'nist' i informacijni tehnologiyi' [Lawyer and information technology] Doklady V internet konferencii kafedry informacionnyh tehnologij NU «OYuA» (Odesskaya nacionalnaya yuridicheskaya akademiya 2017) <<http://conf.inf.od.ua/doklady-konferentsii/125-marichanu>> data zvernennya 01.12.2019 [in Ukrainian].

31. Zaborovs'kyj V V, Stojka A V, 'Pravo na advokats'ky'j zapy't yak ody'n iz osnovny'x elementiv zabezpechennya nalezhnoyi realizaciyi konstytucijnogo prava osoby' na profesijnu pravny'chu dopomogu' [The right to a lawyer's request as one of the basic elements of ensuring the proper realization of a person's constitutional right to professional legal assistance] Konstytucijno-pravove budivny'czstvo na zlami epox: poshuky' opty'mal'ny'x modelej: materialy' Mizhnarodnoyi naukovy'jno-prakty'chnoyi konferenciyi (Uzhgorods'ky'j nacional'ny'j universy'tet 2019) 160–164 [in Ukrainian].

Bysaga Yu.,
Doctor of Laws Science, Professor,
Head of Department of Constitutional
and Comparative Law
«Uzhhorod National University
ORCID ID: 0000–0002–8797–5665

Zaborovskyy V.,
Doctor of Laws Science, docent,
Professor of Department of Civil Law
and Procedure Law,
Uzhhorod National University
ORCID ID: 0000–0002–5845–7535

Manzyuk V.,
Candidate of Laws Science, docent,
Associate professor of Department of Economic Law
Uzhhorod national university
ORCID ID: 0000–0003–2133–1573

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2019.4/104-114>

INFORMATION AND INFORMATION TECHNOLOGY AS AN INTEGRAL PART OF A LAWYER'S PROFESSIONAL ACTIVITY

Annotation. *In this paper, an analysis theoretical and applied issues related to the realization by a lawyer of his professional rights, aimed at the formation of a proper and admissible base of evidentiary information, as well as the need to use modern information technologies in the lawyer's activity.*

The purpose of article is reserching the nature of interaction of information and information technologies and professional activity of a lawyer, in particular, through the prism of the use of advanced information technologies in advocacy.

In the process of discovering the subject of the research, both the authors of the study used a set of general scientific and special methods, which are characteristic of legal science, both to achieve the purpose of the work and to ensure the scientific objectivity, completeness, reliability and convincing of the obtained results. In particular, with the help of the system-structural method, the general structure of scientific research was formed, which provided the fullest disclosure and solution of the tasks posed to the authors. The dialectical method of knowledge of legal reality provided an opportunity to analyze the different types of information technologies used in the professional activity of a lawyer. General scientific methods of analysis and synthesis have been widely used in the scientific article. The method of systematic analysis, which is one of the main methods of this study, made it possible to achieve the goals and tasks set by the authors, and the synthesis method was used in the construction of the author's conclusions and other theoretical provisions.

It is necessary that the multidimensionality of professional activity of the lawyer, namely protection, representation and provision of other types of legal assistance, determines and use of various information technologies in the business of everyday professional activities.

Based on the research, it is concluded that information and information technology is an important part of a lawyer's professional activity, the effectiveness of which depends largely on the level of information support of the latter and the ability to use it. The general features of the most common types of information technologies used in the lawyer's activity are revealed, namely: reference and legal systems, information (automated) systems, unified and state registers, Internet, technical devices and programs, etc.

Key words: *lawyer; professional legal assistance; Information Technology; reference and legal systems; information (automated) systems; unified and state registers.*

Стаття надійшла до редакції журналу 20.12.2019.